

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените научни трудове за участие в конкурс за академичната длъжност **ПРОФЕСОР** в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие – славянско езиковедие), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ, бр. 29/12.04.2022 г.

Рецензент: **проф. д-р Йовка Тишева**

Кандидат: **доц. д-р Маринела Младенова**

I. *Кратки биографични данни за кандидата*

В конкурса за заемане на академичната длъжност „Професор“ по ПН 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие – славянско езиковедие), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ, бр. 29/12.04.2022 г. за нуждите на Катедрата по славистика, участва само един кандидат: доц. д-р Маринела Младенова. Тя е завършила специалността „Славянска филология“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ през 1982 г. със степен „Магистър по чешки език и литература“ и професионална квалификация „Преподавател по български език и литература“. През 1989 г. е специализант по сравнително славянско езиковедие в Катедрата по славянско езиковедие във ФСФ на СУ. Участвала е в четири летни славистични семинара (съответно по полски, чешки и словенски език и култура). Провела е една специализация по програма СЕЕРУС в Ягелонския университет в Краков и една със стипендия от МОМН в Братиславския университет. От 2017 до 2021 г. по проекта Knowledge Exchange and Academic Cultures in the Humanities: Europe and the Black Sea Region, late 18th – 21st Centuries, финансиран от ЕС по програма Horizon2020, доц. д-р М. Младенова е специализирала в Пятигорския

държавен лингвистичен университет, в Азербайджанската академия на науките и в Института „Матена Даран“ в Ереван.

От 1990 г. до 1994 г. М. Младенова е докторант по сравнително славянско езикознание (код 05.04.18, задочна форма на обучение) в Катедрата по славянско езикознание във ФСФ на СУ. През 1996 г. след защита на дисертационен труд на тема „Глаголи за положение в чешкия и българския език“ получава ОНС „Доктор“. През 1987 г. М. Младенова започва да работи като асистент в Катедрата по български език в ЮЗУ. От 1994 г. е гл. асистент, а от 2003 – доцент по сравнителна граматика на славянските езици. Води лекции по сравнителна граматика на славянските езици и специализирани курсове, сред които „Банатският български език – история и съвременно състояние“; „Динамика и иновации в българската лексика от края на ХХ и началото на ХХІ в.“; „Руско-български езикови паралели“. Под нейното научно ръководство успешно са защитили дисертациите си двама докторанти. Освен със славистиката, балканистиката и българистиката в ЮЗУ, работата на кандидатката е свързана и с преподаване на български език на чуждестранни студенти: от 1998 до 2002 г. в Братиславския университет; от 2007 до 2010 г. – в Института по славистика на Сегедския университет.

От 1991 г. М. Младенова е член на УС на Международния университетски семинар за балканистични проучвания и специализации към ЮЗУ. Член е на редакционната колегия на сп. „Балканистичен форум (индексирано в Scopus). Участвала е в един международен, седем национални и 19 вътрешноуниверситетски проекта, свързани с проблематиката на МУС за балканистични изследвания. Административният опит на доц. М. Младенова е свързан с работата ѝ като е зам.-декан по учебната работа във ФФ (2006 - 2007 г.), а от 2011 г. като ръководител на Катедрата по славистика. От 2010 г. тя е координатор по програма Еразъм във ФФ.

Представените данни убедително доказват, че доц. д-р М. Младенова е отлично подготвен, утвърден специалист в областта на славистиката и балканистиката с доказано присъствие във филологическата научна общност у нас и в чужбина.

II. *Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата*

Доц. д-р Маринела Младенова участва в конкурса с 21 научни труда, публикувани от 2007 г. до 2021 г. Те не повтарят представените за заемане на академичната длъжност „Доцент“. Проблематиката на публикациите не повтаря обекта на дисертационния труд на кандидатката, нито на хабилитацията ѝ за доцент. Всички представени трудове са в полето на общото езиковедие (развитие и функциониране на езика; език и общество; езикът като знакова система) и сравнителното славянско езиковедие (обща и специфични особености в граматиката и лексиката на славянските езици, проучени със сравнително-историческия метод, методите на ареалната лингвистика и социолингвистиката). Съгласно критериите на НАЦИД и указанията за научните журита, участващи в конкурсите, обявени от ЮЗУ, публикациите се разделят както следва: един публикуван самостоятелен монографичен труд, свързан с профила на конкурса; две статии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни; една студия и 17 статии в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни токове. Няма текстове в съавторство. Три от представените статии са на английски език, останалите публикации са на български. От 2003 г. до сега кандидатката е представяла своите изследвания, изнасяйки доклади на 31 научни форума у нас и в чужбина. Забелязани са 36 цитирания, от които 6 в издания в Scopus и WoS и десет в монографии и колективни токове с научно рецензиране.

Прегледът на количествените параметри на научната продукция на

доц. д-р Маринела Младенова показва, че тя отговаря на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология според ЗРАСРБ, Правилника за прилагане му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

В справката за научните приноси, представена от доц. д-р Маринела Младенова, са посочени 10 приноса, произтичащи от изследванията ѝ върху езика на банатските българи и документирани в преобладаващата част от представените по конкурса научни публикации, както и 4 приноса, свързани с по-частни въпроси на славянското езикознание. Посочените общо 14 приноса могат да бъдат систематизирани в две посоки: (1) научни приноси, свързани с прилагане на методите на микролингвистиката за достигане до оригинални изводи за особеностите на книжовния език на българите католици, живеещи в румънската част на Банат в периода от кодификацията му през 1866 г. до днес; (2) научноприложни приноси в проучването на конкретни, най-вече лексикални, въпроси на съпоставителното славянско езикознание, езиковите влияния и иновации и езиковата политика. Приносите са направени в резултат на самостоятелните проучвания на кандидатката, обективността на изводите е мотивирана от надеждните емпирични данни и точно избраните методи за изследване на езиковите процеси и явления.

Безспорен оригинален научен принос в изследванията на доц. д-р Маринела Младенова е многоаспектното проучване на особеностите на езика на банатските българи в неговата писмена форма от началото на кодификацията му до съвременната интернет епоха. Монографията „Банатският български книжовен език в контекста на славянската микролингвистика (история, динамика на нормата, езикови политики)“, УИ

„Неофит Рилски“, Благоевград, 2021. ISBN: 978-954-00-0262-0, 308 стр., е първото самостоятелно монографично проучване на историята на банатския български книжовен език, разглеждан от нова за българското езикознание позиция – като славянски островен микроезик, а не като регионален вариант на българския език (териториален говор). Поради широтата на периода, върху който авторката прави наблюденията си – от кодифицирането на този микроезик през 1866 г. до наши дни, разработката може да се определи и като първото пълно картографиране на процесите, протичащи в хода на кодификацията в банатския български. Актуалността на разглежданата проблематика се свързва с необходимостта да се установят спецификите в прилагането на нормата (правопис и граматика) през различните етапи от историята на банатския български език, да се проучат процесите на стилистично обогатяване на лексикалната система (собствена терминология, заемане на лексеми от българския книжовен език или от други езици, калкиране), развитието на специализирани функционални варианти на банатския език (научния и публицистичния стил) чрез издаваните учебници, вестници и списания, календари със смесено съдържание, а на по-късен етап и речници, създаването на авторски художествени произведения, преводи и адаптиране на делови текстове. Важен принос е прилагането на нов подход, отговарящ на съвременното състояние на теорията на книжовните езици, социолингвистиката, езиковото планиране, при проучване на условията и начините, чрез които се установява нормата на банатския говор и се реализира вътрешната за нея динамика. С използването на този подход върху конкретни данни се обогатяват методите на диахронната лингвистика, езиковото строителство, планирането и провеждането на езикови политики. Значим принос за обогатяване на теорията и методологията на историческите езиковедски проучвания е задълбоченото представяне на идеите на микролингвистиката и прилагането им при описанието на конкретна езикова формация, каквато е банатският микроезик. Проучването

на теоретични източници и анализите на емпирични данни доказват, че обектът на анализите е цялостна, относително самостоятелна езикова формация, за която авторката формулира задълбочени теоретични изводи във връзка с процесите на кодификация и динамиката в нормата през различните периоди.

С конкретни проучвания на отделни аспекти на банатския български език са свързани 12 от статиите. Банатският език е разгледан в релацията книжовен език – диалект – регионален език – микроезик в три текста (1; 12 и 13). Процесите на стилистична диференциация са анализирани също в три текста (7, 9 и 17). Актуалното състояние на тази езикова микросистема – лексикални процеси, промени, свързани с глобализацията и с динамиката на езиковата ситуация, е проследено в шест статии (8, 11, 14, 16, 18 и 19).

Публикациите на доц. М. Младенова показват научноприложни приноси в анализа на лексикалните процеси в съвременния български език. От трите текста по тази тема (3, 4 и 10) ще отбележа статията „Заимствания в лексиката на българския език в началото на 21 в. Някои наблюдения с оглед статията на Борис Унбегаун "Калките в славянските литературни езици", която се занимава с процеса на заимстване на нови думи в българския език през последните десетилетия и мястото на калките за обновяване на лексиката. Емпиричните данни от лексикографски източници от началото на XXI в. показват, че калките заемат значимо място в процеса на обновяване на лексикалния фонд, но все още преобладава прякото заемане от чужди езици. Заемките са около 20% от новата лексика, като 18% от тях са от английски. Новата лексика се създава с домашни средства, главно чрез словообразуване, вторична номинация и превод. В обществото доминира тезата, че заемането на чужди думи и модели е част от модернизацията и обогатяването на българския език и не застрашава неговото бъдеще.

Приноси с приложен характер се откриват във възможностите за използване на получените резултати от анализите на текстове с различна

стилова и жанрова характеристика в практическата работа със студенти, изучаващи сравнителна граматика на славянските езици, лексикология, практическа стилистика, писмена комуникация.

IV. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки във връзка с литературната осведоменост на кандидатката или с теоретичните постановки, точността и пълнотата на резултатите от проучванията, представени в материалите за участие в конкурса. Монографията, статиите и данните за участието ѝ като съавтор на учебни помагала са достатъчни за оценка на научноизследователската и педагогическа дейност на доц. д-р Маринела Младенова.

V. Заключение

Документите и материалите, представени от доц. д-р Маринела Младенова, отговарят на изискванията на ЗРАС в Република България, на Правилника за прилагането му и на вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“. След анализ на научната значимост на трудовете и на съдържащите се в тях приноси давам положително оценка на цялостната дейност на кандидата и потвърждавам съответствието ѝ с минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“. Убедено препоръчвам доц. д-р Маринела Младенова да бъде избрана на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езикознание – славянско езикознание).

10.08.2022 г.

Рецензент:

Проф. д-р Йовка Тишева

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”

REVIEW

of the materials submitted for participation in the contest for the academic position of PROFESSOR in area of higher education 2. HUMANITIES professional field 2.1. PHILOLOGY (General and Comparative Linguistics – Slavic Linguistics) announced by South-West University “Neofit Rilski” in the State Gazette, Issue 29, 12.04.2022

Reviewer: Prof. Yovka Tisheva, PhD

Applicant: Assoc. Prof. Marinela Mladenova, PhD

I. Short biography of the applicant

In the competition for the academic position "Professor" in professional field 2.1. Philology (General and Comparative Linguistics - Slavic Linguistics), announced by the SWU "Neofit Rilski" in the State Gazette, no. 29/12/04/2022 for the needs of the Department of Slavic Studies, only one candidate participated: Assoc. Prof. Marinela Mladenova. She graduated from the "Slavic Philology" specialty at Plovdiv University "Paisiy Hilendarski" in 1982 with the degree "Master of Czech Language and Literature" and the professional qualification "Teacher of Bulgarian Language and Literature". In 1989, she had specialization in Comparative Slavic Linguistics at the Department of Slavic Languages in the FSF of the SU. She participated in four summer Slavic seminars (Polish, Czech and Slovenian languages and culture). She completed one specialization under the CEEPUS program at the Jagiellonian University in Krakow and one with a MOMN scholarship at the University of Bratislava. From 2017 to 2021, under the project *Knowledge Exchange and Academic Cultures in the Humanities: Europe and the Black Sea Region, late 18th – 21st Centuries*, funded by the EU under the Horizon2020 program, Assoc. Prof. M.

Mladenova specialized in Pyatigorsk State Linguistic University, at Azerbaijan Academy of Sciences and at Matena Daran Institute in Yerevan.

From 1990 to 1994, M. Mladenova was a PhD student in Comparative Slavic Linguistics (code 05.04.18) in the Department of Slavic Languages at the Faculty of Slavic Studies of Sofia University. In 1996, after defending a dissertation on the topic "Verbs of position in the Czech and Bulgarian languages", she received the PhD degree. In 1987, M. Mladenova began working as an assistant in the Department of Bulgarian Language at SWU. Since 1994, she has been assist. professor, and since 2003 – associate professor of comparative grammar of Slavic languages. She gives lectures on comparative grammar of Slavic languages and specialized courses, e.g. "Banat Bulgarian language - history and modern state"; "Dynamics and innovations in the Bulgarian lexicon from the end of the 20th and the beginning of the 21st century"; "Russian-Bulgarian linguistic parallels". Under her scientific supervision, two doctoral students have successfully defended their dissertations. In addition to Slavic studies, Balkan studies and Bulgarian studies at SWU, the candidate's work is also related to teaching Bulgarian to foreign students: from 1998 to 2002 at Bratislava University; from 2007 to 2010 - at the Institute of Slavic Studies of University of Szeged.

Since 1991, M. Mladenova is member of the Board of International University Seminar for Balkan Studies and Specializations at SWU. She is member of the editorial board of "Balkanistic Forum" periodical (indexed in Scopus). She participated in 1 international, 7 national and 19 intra-university projects. Assoc. Prof, M. Mladenova's administrative experience is related to her work as deputy dean for academic work at Faculty of Philology (2006 - 2007), and since 2011 as head of the Department of Slavic Studies. Since 2010, she has been the faculty coordinator of the Erasmus program.

The data presented convincingly prove that Assoc. Prof. Marinela Mladenova is an excellently prepared, well-known specialist in the field of

Slavic and Balkan studies with a proven presence in the academia at home and abroad.

II. Characteristics of the applicant's scientific production

Assoc. Prof. Marinela Mladenova participated in the competition with 21 scientific papers published from 2007 to 2021. They do not repeat those submitted for the academic position "Associate Professor". The topics of publications do not repeat the subject of the candidate's dissertation work, nor of her habilitation as an associate professor. All presented works are in the field of general linguistics (development and functioning of language; language and society; language as a sign system) and comparative Slavic linguistics (general and specific grammatical and lexical features of Slavic languages, studied with the comparative-historical method, methods of areal linguistics and sociolinguistics).

According to the criteria of NACID and the instructions for the scientific juries participating in the contests announced by SWU, the publications are divided as follows: one published independent monographic work related to the competition profile; two articles published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases; one study and 17 articles in non-refereed peer-reviewed journals or edited collective volumes. There are no co-authored texts. Three of the presented articles are in English, the remaining publications are in Bulgarian.

From 2003 until now, the candidate has presented her research, delivering reports at 31 scientific forums in our country and abroad. 36 citations were noted, of which 6 in publications in Scopus and WoS and 10 in monographs and peer-reviewed collective volumes.

The review of the scientific production Assoc. Prof. Marinela Mladenova shows that she meets the minimum requirements for the academic position of associate professor in a professional field 2.1. Philology, set out in the Academic

Staff Development Act of the Republic of Bulgaria (ZRARB), Regulations for its implementation and Internal regulations for the development of the academic staff at SWU "Neofit Rilski".

III. Main contributions in the candidate's scientific, applied and teaching activities

In the information about scientific contributions, presented by Assoc. Prof. Marinela Mladenova, 10 contributions resulting from her research on the language of the Banat Bulgarians and documented in the majority of the scientific publications presented at the competition are indicated, as well as 4 contributions related to development of lexical systems of Slavic languages. The indicated total of 14 contributions can be systematized in two groups: (1) scientific contributions related to the application of the methods of microlinguistics to reach original conclusions about the features of the literary language of Bulgarian Catholics living in the Romanian part of Banat from its codification in 1866 to date; (2) scientific and applied contributions to the study of specific, mostly lexical, issues of comparative Slavic linguistics, language contacts and innovations, and language policy. The contributions were made as a result of the candidate's independent studies, the objectivity of the conclusions is motivated by the reliable empirical data and the precisely chosen methods for the study of linguistic processes and phenomena.

An indisputable original scientific contribution in the research of Assoc. Prof. Marinela Mladenova is the multi-aspect study of the language of Banat Bulgarians in its written form from the beginning of its codification to the modern Internet age. The monograph "The Banat Bulgarian literary language in the context of Slavic microlinguistics (history, dynamics of the norm, language policies)", UI "Neofit Rilski", Blagoevgrad, 2021. ISBN: 978-954-00-0262-0, 308 pages, is the first independent monographic study of the history of Banat Bulgarian literary language. The object of this study is analyzed from a new

position - as a Slavic island micro-language, and not as a regional variant of Bulgarian language (territorial dialect). Due to the breadth of the period over which the author makes her observations - from the codification of this micro-language in 1866 to the present day, the work can also be defined as the first complete mapping of the processes that take place during the codification in Banat Bulgarian. The topicality of the issues is connected with the need to establish the specifics in the application of the norm (spelling and grammar) during the various stages of the history of the Banat Bulgarian language, to study the processes of stylistic enrichment of the lexical system (own terminology, borrowing of lexemes from Bulgarian literary language or from other languages, tracing), the development of specialized functional variants of the Banat language (scientific and journalistic style) through the published textbooks, newspapers and magazines, calendars with mixed content, and at a later stage dictionaries, the creation of author's artistic works, translations and adaptation of business texts. An important contribution is the application of a new approach, corresponding to the modern state of the theory of literary languages, sociolinguistics, language planning. This approach to empirical data enriches the methods of diachronic linguistics, language construction, planning and implementation of language policies. A significant contribution that enriches the theory and methodology of historical linguistic studies is the in-depth presentation of theory of microlinguistics and its application in the description of a specific language formation, such as the Banat microlanguage. The study of theoretical sources and analyzes of empirical data prove that the Banat Bulgarian is a complete, relatively independent language formation. The author formulates in-depth theoretical conclusions in connection with the codification processes and the dynamics in the norm during the different periods.

Most of the articles submitted are related to specific aspects of Banat Bulgarian language. The Banat language is examined in the relation literary

language – dialect – regional language – microlanguage in three texts (1; 12 and 13). Processes of stylistic differentiation are also analyzed in three texts (7, 9 and 17). The current state of this linguistic microsystem, lexical processes, changes related to globalization and the dynamics of the linguistic situation are traced in six articles (8, 11, 14, 16, 18 and 19).

The publications of Assoc. Prof. M. Mladenova show scientific and applied contributions in the analysis of lexical processes in modern Bulgarian language. Of the three texts on this topic (3, 4 and 10), I will highlight the article "Borrowings in the lexicon of the Bulgarian language at the beginning of the 21st century. Some observations in view of Boris Unbegaun's article "Kalkite in Slavic literary languages". The main topic of this article are the process of borrowing of words in the Bulgarian language in recent decades and the role of calques for updating the vocabulary. Lexicographic empirical data from the beginning of the 21st century show that calques (loan translations) occupy a significant place in the process of updating the lexical fund, but direct borrowing from foreign languages still prevails. Loanwords are about 20% of the new vocabulary, 18% of which are from English. The new vocabulary is created by domestic means, mainly through word formation, secondary nomination and translation. Society is dominated by the thesis that borrowing foreign words and models is part of the modernization and enrichment of the Bulgarian language and does not threaten its future.

Contributions of an applied nature are found in the possibilities of using the results obtained from analyzes of texts with different stylistic and genre characteristics in practical work with students studying comparative grammar of Slavic languages, lexicology, practical stylistics, written communication.

IV. Critical notes and recommendations

I have no critical remarks or recommendations concerning candidate's literary awareness or theoretical statements, accuracy and completeness of the

research results presented in the materials for participation in this competition. The monograph, the articles and the data about her participation as a co-author of teaching materials are sufficient to assess the scientific work and pedagogical activity of Assoc. Prof. Marinela Mladenova.

V. Conclusion

Assoc. Prof. Marinela Mladnova has submitted a considerable number of scientific papers published after receiving the PhD degree and procedure of her habilitation. Original scientific and applied contributions are found in applicant's works submitted for the contest. The theoretical studies have practical applicability, many of which are directly oriented towards language teaching.

The documents and materials submitted by Assoc. Prof. Marinela Mladenova meet minimum requirements for the academic position of associate professor in a professional field 2.1. Philology, set out in Academic Staff Development Act of the Republic of Bulgaria (ZRARB), Regulations for its implementation and Internal regulations for the development of the academic staff at SWU "Neofit Rilski". After analyzing the scientific significance of the works, as well as the theoretical and applied contributions, I give a positive assessment of the overall activity of the applicant. I suggest with the utmost conviction that the Honorable Scientific Jury elect Assoc. Prof. Marinela Mladenova, PhD to the academic position of PROFESSOR in area of higher education 2. HUMANITIES professional field 2.1. PHILOLOGY (General and Comparative Linguistics – Slavic Linguistics).

10 August 2022

Reviewer:

Prof. Yovka Tisheva